

Nr 157.

Av herr **Sederholm m. fl.**, om *ändring av kommunalskattelagens avdrags- och avskrivningsbestämmelser med avseende å jordbruket.*

De tyngst vägande delarna av den nuvarande direkta beskattningen äro dels inkomst- och förmögenhetsskatten och den särskilda skatten å förmögenhet, dels den allmänna kommunalskatten, landstingsskatten och vägskatten. För ägare av fastighet använd i jordbruksdrift äro de tre sistnämnda som regel de mest tyngande till följd av i fråga om dem gällande garantiskatteregler. Inkomst av jordbruksfastighet blir till följd av garantiskatterna, vilkas belopp uträknas på basis av taxerade fastighetsvärdet utan hänsyn till den verkliga inkomsten, i medeltal betydligt hårdare beskattad än inkomst av rörelse eller av tjänst.

Under nuvarande för jordbruket av andra grunder synnerligen prekära förhållanden och med nuvarande höga utdebitering i flertalet av våra landsbygdskommuner, landsting och vägdistrikt måste en sådan merbelastning i beskattningsavseende för jordbruket vara mycket betungande och dessutom framstå som i hög grad orättvis vid jämförelse med beskattningen av andra skattedragare. Behovet av garantiskatter för att bereda önskvärd jämnhet av skatteunderlaget i primärkommuner, landsting och vägdistrikt torde kunna inskränkas genom att dessa menigheter åvilande uppgifter ytterligare i viss utsträckning överföras på staten samt genom förbättrat skatteutjämningsförfarande. I varje fall synes jordbrukets läge och kravet på rättvisa i fråga om skatterna böra tillgodoses genom en lindring, varigenom jordbruksinkomsten i skattehänseende likställes med annan inkomst. Vi förvänta att dessa synpunkter vinna beaktande vid den pågående utredningen i kommunalskattefrågan och vid samma frågas slutliga behandling i riksdagen.

Men även i andra i själva skattesystemets konstruktion mindre ingripande avseenden är jordbruket hårdare belastat än andra näringar.

En mycket markerad skillnad föreligger sålunda, särskilt efter 1938 års ändringar i skatteförfattningarna, emellan vad som i beskattningsavseende är medgivet i fråga om avskrivningar å driftsbyggnader och inventarier vid jordbruksföretag och vid företag inom andra produktionsgrenar.

Avskrivnings- eller avdragsrätten vid jordbruksföretag regleras genom kommunalskattelagens 22 § och därtill hörande anvisningar. I fråga om byggnader må enligt dessa författningsrum avdrag göras för kostnader för *reparation och underhåll* men ej för *ny-, till- eller ombyggnad*. Därutöver är medgivet värdeminskningensavdrag för sådan värdeminskning som byggnaderna även med normalt underhåll och aktsam vård äro underkastade. Tillämpningen av dessa föreskrifter torde ske något olikformigt inom olika

beskattningsnämnder, så till vida att mer eller mindre stora medgivanden göras i fråga om vad som må räknas såsom *reparation och underhåll*. Värdeinskkningsavdraget åter torde till följd av prejudikat från kammarrätten och regeringsrätten samt landskamrerarnas strävanden efter enhetliga normer vara tämligen standardiserat till 1 % av byggnadsvärdet eller ett godtagbart brandförsäkringsvärde, dock må detta högst uppgå till 1 % av jordbruksvärdet.

I fråga om inventarier, levande eller döda, må enligt samma författningsrum avdrag göras för *reparation och underhåll* samt för *anskaffning till ersättning för avyttrade, utrangerade eller genom olycksfall eller kreatursjukdom förlorade*. Är emellertid det nyanskaffade av annan art än det man haft förut så får anskaffningskostnaden ej avdragas. Är det nyanskaffade av samma art men innebär antingen större antal eller dyrbarare konstruktion så må avdragas endast så stor del av anskaffningskostnaden som kan beräknas motsvara samma antal och likvärdig konstruktion.

Såsom synes föreligger vid jordbruksföretag i fråga om byggnaderna endast rätt till avdrag av reparations- och underhållskostnader samt dessutom det standardiserade värdeinskkningsavdraget. En byggnad kan på detta sätt, om för jordbruksföretaget tänkes upplagd en bokföring motsvarande skatteförfattningens avdragsregler, först tänkas upptagen i t. ex. 10,000 kr. i nybyggnadskostnader och kan sedan under loppet av t. ex. 30 år med stigande byggnadskostnader ha blivit påförd ytterligare 10,000 kr. i till- och ombyggnadskostnader och under samma 30 år ej fått bli avförd mera än högst c:a 4,500 kr. (d. v. s. 30 avdrag om i medetal 150 kr.) i sammanlagda värdeinskkningsavdrag och således stå i böckerna i dag i 15,500 kr. eller mera. Om denna byggnad på grund av olämplighet att vidare reparera och använda under året måste rivas och ersättas med en ny, så äro dessa i bokföringen kvarstående 15,500 kr. i verkligheten utgivna för jordbruksföretagets drift under de 30 åren men ha ej fått avdragas såsom driftsutgifter, utan skatt har fått betalas åt alla håll för de inkomster varmed dessa utgifter bestritts. Dessa siffror gällde en byggnad. Samma beskattningsföreskrifter belasta jordbrukets hela byggnadsbestånd.

I fråga om jordbrukets inventarier kan man sammanfattningsvis säga att avdragsrätt finnes endast för ersättningsanskaffning men därutöver ingen avskrivningsrätt. Skatteförfattningens regel motsvaras bokföringsmässigt av att jordbrukets hela inventariebestånd skall finnas upptaget till sina anskaffningsvärden. Även sådana inventarier som på grund av driftsomläggningar icke längre användas skola stå till sina anskaffningsvärden. Oxok, hästse-lar, vandringer, ångmaskiner, oljemotorer m. m. som under tidigare stadier av jordbrukets fortgående mekanisering undan för undan haft sin användningstid skola fortfarande stå vid sina ursprungliga värden, även om de ej använts på tio eller tjugo år och kanske bortslumpats såsom skrot eller uppbränts. De skola stå kvar vid sidan av de elektriska motorer och traktorer som för närvarande användas, även dessa upptagna vid sina nyvärden, churu de redan kunna vara åtskilliga år gamla, och man icke vet, huru-

vida de komma att ersättas med inventarier av *samma art*. Betraktar man jordbrukets hela inventariebestånd under den tid som sådana beskattningsregler gällt, så är det tydligt att det här är oerhörda summor som i verkligheten blivit utgivna för jordbrukets drift men som ej fått avdragas såsom driftsutgifter utan skatt har fått betalas för de inkomster varmed utgifterna bestritts.

För avdrags- och avskrivningsrätten inom andra produktionsgrenar gälla helt andra regler. De återfinnas i kommunalskattelagens 29 § samt därtill hörande anvisningar. I fråga om byggnader voro de före 1938 års lagändringar till sin lydelse i själva texten ej så mycket avvikande från föreskrifterna beträffande jordbrukets byggnader. Avdrag må göras för kostnader för *reparation och underhåll* men ej för *ny-, till- eller ombyggnad*. Avdrag må vidare ske för värdeminskning genom *slitning och därmed jämförlig orsak*, som byggnad använd i rörelse är underkastad. Avdraget bör (liksom vid jordbruk) bestämmas till viss procent av byggnadens värde, olika allt efter den tid *byggnaden anses kunna utnyttjas* (vid jordbruk: *en byggnad av ifrågavarande art anses kunna för sitt ändamål utnyttjas*). I fråga om rent tillfälliga byggnader, avsedda att användas endast ett fåtal år, må *byggnadskostnaden i sin helhet avdragas* för det år, då utgiften för byggnadens uppförande ägt rum.

De 1938 vidtagna lagändringarna ge tydligare besked huru värdeminskningssavdragen för rörelsebyggnader numera må handhas. Enligt dessa ändringar möter ej hinder att där utredning rörande anskaffningsvärde förebringas för byggnad *beräkna värdeminskningssavdraget enligt avskrivningsplan*.

Vidare stadgas om dessa byggnader: Utrangeras eller nedrives i rörelse använd byggnad, beträffande vilken den skattskyldige förebringar utredning om anskaffningsvärdet och i beskattningsavseende åtnjutna värdeminskningssavdrag, får avdrag ske för vad som återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet, i den mån detta överstiger vad som influtit vid avyttring av byggnadsmaterialier och dylikt i samband med utrangeringen eller rivningen.

Tillämpningen av vad som kunnat räknas såsom *reparationer och underhåll* torde liksom i fråga om jordbruksfastighet ha skett något olikformigt inom olika beskattningsnämnder, dock torde i medeltal större medgivanden om vad härtill må räknas, ha gjorts än i fråga om jordbruksbyggnader. Efter fjolårets lagändringar kommer säkerligen tillämpningen att bli ännu mera liberal. — I fråga om värdeminskningssavdragen åter är det naturligt såväl på grund av själva föreskrifternas lydelse som på grund av de många olika slag av rörelse och därtill hörande byggnader det här gäller, att någon standardiserad avskrivningsprocent ej kan anses ha utkristalliserat sig. Efter senaste lagändringar komma säkerligen värdeminskningssavdragen att i största utsträckning äga rum enligt avskrivningsplan.

I fråga om inventarier må enligt samma 29 § vid rörelse (som ej är jordbruk) avdrag göras för *värdeminskning genom slitning, utrangering eller*

eljest eller, om dylik tillgång är underkastad hastig förbrukning, för *kostnad för anskaffning av tillgången*. Detta avdragande på en gång av hela anskaffningskostnaden må ske när inventarieföremålets varaktighet beräknas till högst tre år. I andra fall må anskaffningsvärdet fördelas *såsom omkostnad på ett antal år i följd* med belopp så avpassade att ifrågavarande värde kan i sin helhet avdragas under den tid tillgången *beräknas vara ekonomiskt användbar*. Det årliga värdeminskningssavdraget bör normalt bestämmas enligt avskrivningsplan till viss bråkdel av anskaffningsvärdet. Om emellertid tillgång varom här är fråga avyttras eller såsom för rörelsen obrukbar utranteras, får avdrag ske för vad som i beskattningsavseende återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet, i den mån detta belopp överstiger vad som influtit vid avyttring av tillgången.

Efter 1938 års uppmjukning av bestämmelserna gäller ytterligare att jämkning av värdeminskningssavdragen med hänsyn till rörelsens växlande resultat må äga rum enligt särskilda regler. För företag i form av aktieföretag eller ekonomisk förening har friheten utvidgats till att åtnjuta värdeminskningssavdrag *i enlighet med de i räkenskaperna gjorda avskrivningarna*.

De avskrivningsregler som sålunda äro medgivna vid andra produktionsgrenar än jordbruk kunna efter de ökade medgivanden som innehållas i de 1938 i skatteförfattningarna gjorda förändringarna för *rörelse* (alltså för andra produktionsgrenar än jordbruk) anses innebära tillstånd till affärsmässigt i huvudsak tillräckliga avdrag.

De utgifter som göras för byggnader och inventarier äro i lika hög grad utgifter för driftens räkning vid jordbruksföretag som vid företag inom andra produktionsgrenar. Företagen inom dessa andra produktionsgrenar äro tillförsäkrade rätt att få ifrågavarande utgifter affärsmässigt korrekt behandlade i skatteavseende. Jordbruksföretagen däremot få finna sig i att kanske 70 à 80 % av deras utgifter för ny-, till- och ombyggnad aldrig avskrivnas utan kvarstå som kapitalinvestering även sedan ifrågavarande byggnader nedrivits, samt att hela deras aktuella inventariebestånd och mycket av det utranterade skall stå oavskrivet vid sina fulla inköpsvärden, var- till kommer att de avskrivningar som få ske vid nyinköp av samma art icke få ske successivt utan först då föremålen äro utslitna. Då utgifterna för byggnader och inventarier utgöra en mycket betydande del av jordbrukets sammanlagda utgifter, är det tydligt att jordbruket genom ovan anmärkta förhållanden är synnerligen missgynnat i skatteavseende i jämförelse med andra näringar.

Härtill kommer sedan all den i början av denna motion framhållna merbelastning å jordbruket i jämförelse med andra näringar, som reglerna om garantiskatt till primärkommuner, landsting och vägdistrikt innebära.

Vårt jordbruk står för närvarande med avseende på sitt byggnadsbestånd i ett synnerligen bekymmersamt läge. Ofta nog välbefogade krav på ombyggnad och modernisering av bostadshusen göra sig gällande och äro ej sällan ofrånkomliga, om nödig arbetskraft allt fortfarande skall kunna

stå till förfogande för jordbrukets drift. De hastigt stegrade arbetskostnaderna kräva rationaliserings- och arbetsbesparande åtgärder med avseende på ekonomibyggnaderna. I båda fallen gäller det ej annat än upprätthållande av byggnadsbeståndet i ett för jordbrukets lönsamma bedrivande erforderligt skick. Det kan ej vara annat än rättvist och billigt att kostnaderna för jordbrukets byggnader vare sig det gäller äldre eller nyare behandlas såsom avskrivningsgilla kostnader i jordbrukets drift, och detta på sådant sätt att de verkligen bliva avskrivna under den tid byggnaderna vara. Detta är ju också otvivelaktigt avsikten med lagföreskrifterna i kommunalskattelagens 22 § med tillhörande anvisningar, fastän man där gått in för en slags genomsnittsberäkning (den tid en byggnad *av ifrågavarande art* anses kunna för sitt ändamål utnyttjas) i stället för individuell beräkning för varje särskild byggnad. Sedan har lagtillämpningen utbildat sig på ett sätt som i varje fall ej svarar mot nuvarande varaktighetstider.

Det är att märka att rätten till endast mycket låga värdeminskningsskattdrag i ej ringa grad snedvrider byggnadsverksamheten vid jordbruket. Ofta repareras ett i och för sig föga lämpligt bostads- eller ekonomihus, då i stället det ekonomiskt riktigaste tillvägagångssättet skulle ha varit en genomgripande till- eller ombyggnad eller rivning och nybyggnad. Dessa senare alternativ skulle förutom merkostnaden för själva arbetet innebära betydande merbelastning i beskattningsavseende, vilket ifrågavarande jordbrukare ej anser sig kunna bära.

Då det synes oss uppenbart att jordbrukets sämre ställning i beskattningsavseende i jämförelse med andra näringar snarast bör bringas att upphöra få vi på grund av det ovan anförda hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning med framläggande av förslag senast till 1940 års riksdag till sådan ändring i kommunalskattelagen, att jordbruket i fråga om avdrags- och avskrivningsbestämmer blir fullt jämställt med andra näringar.

Stockholm den 23 januari 1939.

G. Sederholm.

Fritiof Domö.

Axel Mannerskantz.

Leon. Hagström.

M. Svensson.

Nils Gabrielsson.

Bernhard Nilsson.